

מבחר כתבים של סופר נשכה

ח. ש. בן-אברם
סיפורים

הקדים מבוא מ. ז. וולפובסקי
הוצאת אגודת הסופרים ליד
הוצאת „מסדה“, תשל"ב,
261 עמ'.

מספר, הרכוש היהודי נעשה הפקר
והיה כולו לביוה ולשלל, ואשר לא
יכלו או לא הספיקו הפורעים לשים
בכליהם השמידו ושרפו באש. אותה
שעה דומה היה, שהמדינה כולה
נהפכה לבית-מקולין עצום, וכנסת
ישראל בכל אתר ואתר — לקרוב
אחד גדול, לכבשה אחת כפוחת'
רגליים, שהמאכלת ננעצה בצווארה".
גם סיפור כגון „מחדש“, שבו ניכר
מאמץ רציני מצד המחבר לגלות
ראייה אופטימית יותר, רוח של נעו'
רים ואמונה בחיים, אין בו כדי
לפור את אוירת הקדרות הכללית ב'
יצירתו הסיפורית. סיפור זה נשאר
בבחינת נסיון בודד.

בדברי-המבוא של מ. ז. וולפובסקי
ראוי לשימת-לב מיוחדת הפרק על
יחסו הנלבב של ברנר אל בן-אברם
הצעיר — אפשר ללמוד ממנו גם על
אישיותו של ברנר עצמו.

יש בספר מספר לא מבוטל של
שגיאות-דפוס טורדניות — ואין זה
יאה להוצאה המכובדת.

מ. ז.

סידרת ספרי „נפש“ המופיעה
ביוזמת אגודת הסופרים וכהוצאת
תה, מיועדת בעיקר להפיץ מחדש
את יצירותיהם של סופרים עבריים
נשכחים, „להחיות“ את כושריהם
הספרותית ולהגיש מפהר מומנה
לקורא העברי בימינו. ות. ע. בן-
אברם אמנם סופר נשכה הוא, אם
כי הוא הולך לעולמו רק לפני
שש-שבע שנים, ועד אז הי בתור
כנו, בארץ.

אמרנו סופר נשכה, אך מיד יש
להוסיף כי מעולם לא זכה בפירסום
רב ולא עמד במרכז החיים הספרו-
תיים. בראשית דרכו הספרותית עו-
דדוהו מאד י"ת ברנר, שופמן ודוד
פרישמן; הם תלו בו תקוות והתיהסו
אליו בחמימות ובחיבה; אולם מאוחר
יותר, דומה שהוא לא השתלב במה'
לכה הכללי של הספרות העברית,
כאילו לא „נשפך“ לתוך הזרם החי
והשוטף שלה. את סיפוריו החל לפר-
סם עוד לפני מלחמת העולם הרא-
שונה באכסניות ספרותיות נכבדות
כגון „העולם“, „השלוח“, „התקופה“,
„הפעל הצעיר“. בארץ עשה הרבה
בתחום התרגומים לעברית מספרות
העולם: תרגם יצירות משל צ'כוב,
גורקי, טורגניב, סנקביץ', אנאטול
פראנס, מופסן, וכן מספרות השואה.

יצירתו הסיפורית של חיים שלום
בן-אברם מוקדשת לגולה המזרח-
אירופית בתקופת משבר, בימים כא-
שר נתערערו יסודותיה ודמויות טרא-
גיות התרוצצו בה. ואף כי הוא לא
היה סופר מן השורה הראשונה, יש
ענין במבט לאחור אל נושאי כתיבתו
וטיפולו בהם. בספר מבחר-הכתבים
שלפנינו נעשה נסיון להציג את בן-
אברם במיטבו, וגם בגווי-כתיבתו
השונים, עד כמה שהם קיימים. לצד
הסיפורים הובא בקובץ מחזה בעל
יסודות אליגוריים פשוטים בשם „מע'
שה במגדל עתיק“, המוגדר על ידי
מחברו כ„מעין אגדה בשלוש מער-
כות“.

אחרים ציינו כבר כי כל חייו ידע
המספר יסורים והיה רדוף פחדים
וסייטים: פחדים מפני אלימות, פחד
עות, מחלה, מוות, מפני כל המאיים
על האדם — ועל האדם היהודי הנס'
מפני מרדפיו, בפרט. כל אלה מש-
תקפים בבירור בסיפוריו. בסיפורו
„עננים“, שנכתב בשנת תרע"ה וזכה
לשבת מפי פרישמן, אומר גיבורו
דברים, שהם דברים על הרגשתו
שלו, של המספר עוד באותם ימים
רחוקים: „יודע אני: ימיו של נפתלי
ספורים. איני מיתמם. אולם באופן
אחר אי אפשר לי. אני מתיירא מפני
הסוף. ירא אני, אני מנסה להיאבק,
אף על פי שידע אני, כי כל זה
ללא-הועיל. שנינו יודעים. יש שאני
מתחפש ועושה את עצמי כמקווה,
אך את נפתלי אין לרמות. עיניים
פקוחות לו. אבל איני מאמין לו.
איני מאמין להן, לעיניים הללו. נד-
מה לי כי מאחורי האישונים שלהן
מהבהב עוד איזה זיק, זיק קטן של
תקווה. עוד נשאר בשבילו ודאי אי-
זה קש של הצלה קלושה, שהוא
אוחז בה. אופן אחר הרי אי אפשר!
אופן אחר... אין מוח' מסוגל להבין
את האופן האחר. הוא יודע, יודע
הכל, ואף על פי כן ודאי שהוא
דוחה את הקץ. אולי עוד חודש...
ואולי יותר! ואולי יותר... מעצמי
אני למד. הרי גם אני יודע וגם
אני דוחה“.

בסיפורו „טעות“ הוא מעלה רשמים
ודמויות מבית-הכלא, שלתוכו הושלך
על ידי „הלבנים“ אחרי מהפכת 1917,
וזאת לאתר שמתסור ומחלה פגעו
בו קשות. הפרעות והפחד מפני הי'
פרעות הם מוטיב חוזר ביצירתו.
בסיפורו „חסות“ אשר נכתב בארץ-
ישראל, נמצא בעובונו ונדפס כאן
לראשונה, הוא ממחיש היטב פחד זה,
בספרו על יהודי העיריה האוקראי-
נית חיטניה, המצפים לפוגרום עם
פרוץ מאורעות 1905 ברוסיה: „מס'
ביב שיחת המשחית. קהילות שלמות
נחרבו, פצועים והרוגים נפלו לאין